Bulgar / Makedon ilkokulu, 170 dükkân, yedi han, bir hamam ve on sekiz fırın bulunduğu yazılıdır.

Bölge 1912'de Sırplar'ın eline geçti, fakat nüfus bir süre aynı yapıda devam etti. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Kırçova demiryolu ile Üsküp ve Manastır'a bağlandı, yeni kara yolları yapıldı, özellikle metalürji, orman ürünleri ve tekstil alanında yeni tesisler kuruldu. Nüfusu 1961'de 10.324 iken 1994'te 25.000'e çok yaklaştı (24.987). Çevresinde avcılık imkânları fazla olduğundan Kırçova av turizminin önemli bir merkezi durumuna geldi. Böylece hızlı bir büyüme yaşayan kasaba, yeni yapılanma ile İslâmî karakterini yavaş yavaş kaybetmeye başladı. Ancak köylerde hıristiyan nüfusun merkeze inmesiyle müslüman nüfus giderek çoğunluğu oluşturdu. Osmanlılar tarafından XVII. yüzyıla kadar muhafaza edilen Bizans kalesinin son kalıntıları II. Dünya Savaşı'ndan önce kaybolmuştur.

Eylül 1996'dan sonra yapılan yeni belediye düzenlemesine göre Kırçova Belediyesi'ne dahil olan iskân yerleri Kırçova kasabası ve Knežino, Raštani, Trapčin Dol, Osoj, Mamudovci ve Lazarevci köyleridir. Bugünkü Kırçova Belediyesi Zajas, Drugovo, Vraneštica ve Oslomej belediyeleriyle sınırlanmaktadır (Popovski – Panov, s. 193-195).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *TD*, nr. 4, 367; V. Kančov, *Makedonija, etnografija i statistika* (Sofia 1900), Sofia 1970, II, 555-559; K. N. Kostić, *Neki novi gradovi na Jugu*, Beograd 1922, s. 93; P. Jovanović, "Poreče", *Srpski etnografski zbornik naselja i poreklo stanovništva*, Beograd 1935, s. 243-335; T. Smiljanić, "Kičevija", *a.e.*, s. 339-483; A. Stojanovski, "Pogled na ekonomsko-društvenite priliki vo Kičevskata nahija vo vtorata polovina na XV vek.", *Glasnik na Institutot za Nacionalna Istorija*, Skopje 1958, s. 115-158; a.mlf., *Gradovite na Makedonija od krajot na XIV do XVII vek.*, Skopje 1981, s. 65-72; J. Trifunoski, *Kičevska kotlina*, Skopje 1968; V. Kravari, *Villes et villages de Macédoine occidentale*, Paris 1989, s. 279; N. Clayer, *Mystique, état et société: Les halvetis dans l'aire balkanique, de la fin du XVe siècle à nos jours* (ed. U. Haarmann), Leiden 1994; V. Popovski – M. Panov, "Kičevo", *Opštinite vo Republika Makedonija*, Skopje 1998, s. 56, 63, 193-195; M. Sokoloski, "Kičevkata nahiye vo XVi XVI vek", *Istorija*, sy. 2, Skopje 1971, s. 95-115; M. Dimovska-Čolović, "Graditelskoto nasledstvo na Kičevo", *Kulturno Nasledstvo*, XIV/15, Skopje 1987-88, s. 103-117; *Kāmûsü'l-a'lâm*, V, 3610; B. Rusić, "Kičevija", *Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1962, V, 245-246; A. Urošević, "Kičevo", *a.e.*, V, 246; V. Nedić, "Kvaljević Marko", *a.e.*, V, 376-377; A. Apostolski, "Poreče", *a.e.*, VI, 565-566.

MACHIEL KIEL

KIRGIZİSTAN

Orta Asya Türk cumhuriyetlerinden.

I. FİZİKÎ ve BEŞERÎ COĞRAFYA
II. TARİH
III. EĞİTİM, KÜLTÜR ve SANAT

Kuzeyden Kazakistan, batıdan Özbekistan, güneyden Tacikistan, güneydoğu ve doğudan Çin'in Sincan-Uygur Özerk Bölgesi (Doğu Türkistan) ile çevrilidir. Resmî adı Kırgız Cumhuriyeti, resmî dili Kırgız Türkçesi olan ülkenin yüzölçümü 198.500 km², nüfusu 5.018.000 (2001 tah.), başşehri, özel yönetim statüsüne sahip 793.100 (2001 tah.) nüfuslu Bişkek (Frunze) ve ikinci büyük şehri Oş'tur (217.000). Çuy, Isık Göl, Oş, Talas, Celâlâbâd, Narin ve Batken adlı yedi idarî bölgeye (oblast) ayrılmıştır ve çok partili demokratik bir rejimle yönetilmektedir.

I. FİZİKÎ ve BEŞERÎ COĞRAFYA

Kırgızistan yeryüzündeki hemen tamamı dağlık ülkelerden biridir. Büyük bölümü Tien Şan (Tanrı dağları) sistemine dahil olan dağlar, aralarında yer alan tektonik depresyonlarla (çöküntü çukuru) birbirinden belirgin şekilde ayrılmış sıralar halinde uzanır. Güneyde "dünyanın çatısı" denilen Pamir kütlesine ait dağlar bulunur. Bu dağların yükseltisi çok yerde 6000 metreyi aşar. Kırgızistan'ın en yüksek noktası Pobeda doruğudur (7439 m.). Dağların dorukları çok yerde buzullarla kaplıdır. Sadece batıda Fergana havzasının doğu ucu ile kuzeyde Bişkek'ten Kazakistan düzlüklerine doğru uzanan yöredeki yükseltisi 1000 metrenin altına düşen Kırgızistan için bu özelliklerinden ötürü "Asya'nın İsviçresi" benzetmesi yapılır. Deniz etkisinden uzak ve yüksek dağlarla çevrili olduğu için ülke topraklarında şiddetli bir kara iklimi hâkimdir; dolayısıyla yaz ile kış ve gündüz ile gece arasındaki sıcaklık farkı çok belirgindir. Yağışlar azdır. Genellikle 250-350 mm. olan yıllık ortalama vadi tabanlarında 150-200 milimetreye kadar düşer; öte yandan dağların kuzey yamaçlarında yıllık yağış tutarı 800-900 milimetreye ulaşabilir. Özellikle dağlık alanlar yılın büyük bölümünde karla kaplıdır. Kara ikliminin hüküm sürdüğü Fergana havzası, Bişkek dolayları ve Isık Göl çevresiyle depresyon tabanlarının yaygın bitki örtüsü bozkırdır. Dağların yağışlı yamaçlarının 2000-2300 m. yükseltiye kadar olan kesimlerinde genellikle ormanlar yer alır. Ancak ormanlar ülke yüzölçümünün sadece % 6'sını kaplar. Orman sınırının üzerinde yüksek dağ çayırları (alpin çayırlar) ve daha yukarılarda da çıplak kayalıklar, kar ve buzullarla kaplı alanlar bulunur. Kırgızistan akarsu ve göl bakımından zengin bir ülkedir. Akarsuların pek çoğu kısa ve coşkun akışlıdır. Yalnız dağlar arasındaki depresyonlara yerleşen akarsuların boyları nisbeten uzun, vadilerin tabanları aşağı kesimlerde geniş ve akışları sakindir. Akarsuların hiçbiri denize ulaşmaz. Bunların en önemlisi olan Narin nehri kaynaklarını Isık Göl'ün güneyindeki dağlardan alır ve batıya doğru akarak Özbekistan'da Siriderya'ya karışır; Kurbaş ve Tur nehirleri de Siriderya'nın kollarıdır. Diğer akarsulardan Kızılsu Amuderya'ya, Aksu Tarım nehrine ulaşır; Talas ve Çu ise Kazakistan çöllerinde yeraltına sızarak ve buharlaşarak kaybolur. Isık Göl'ün çevresindeki dağların kar ve buzullarından beslenen çok sayıda küçük akarsu da bu göle dökülür. Ülkedeki irili-ufaklı tektonik kökenli 3000 gölün en büyükleri Isık Göl, Sırı-Çelek, Çatır ve Song gölleridir.

Yoğunluğu 24/km² olan nüfus seksene yakın etnik grubun karışımından oluşmuştur. Etnik yapı, Çarlık Rusyası ve Sovyetler Birliği dönemlerinde ülkenin en verimli topraklarına Ruslar'la Ukraynalılar ve Almanlar'ın yerleştirilmesi sonucu hız-

Kırgızistan

Resmî adı	:	Kyrgyz Respublikasy (Kırgız Cumhuriyeti)
Başşehri	:	Bişkek
Yüzölçümü	:	198.500 km²
Nüfusu	:	5.018.000 (2001 tah.)
Resmî dini	:	—
Resmî dili	:	Kırgızca ve Rusça*
Para birimi	:	Kırgızistani Sam (KGS) 1 KGS = 100 tyiyn

* Mayıs 2000'de meclis, Rusça'yı resmî bir dil olarak kabul etti

lı bir değişim sürecine girmiş, bu sırada pek çok Kırgız Türkü başta Afganistan ve Pamir yöresi olmak üzere yakın ülke topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. 1925 yılına kadar ülke nüfusunun % 67'sini Kırgızlar oluştururken bu oran 1959'da % 40'a kadar düşmüştür (1959'da toplam nüfus 2.100.000, Kırgız Türkleri 840.000). Etnik yapıdaki son ve köklü değişim 1990 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla yaşanmış ve Rus, Ukraynalı ve Almanlar'ın büyük kesimi Kırgızistan'ı terkederken yakın ülkelere göçen Kırgızlar'ın bir kısmı anavatanlarına dönmüştür. Birleşmiş Milletler'in 1999 yılı verilerine göre Kırgızistan'ın etnik yapısı şöyle oluşmaktadır: Kırgızlar (% 61,7), Ruslar (% 14,6), Özbekler (% 14,4), Ukraynalılar (% 1,4), Türkiye'den giden Türkler (% 1,2), Tatarlar (% 1,1), Dunganlar (% 1), Uygurlar (% 0,6), Almanlar (% 0,3), diğerleri (Kazak, Tacik, Âzerî, Koreli vb.) % 3,7. Kırgızistan'ın resmî dili Kırgız Türkçesi'dir. Fakat uzun süren Çarlık ve Sovyet dönemleri sırasında zorunlu tutulan Rusça halen yaygınlığını korumaktadır. Mayıs 2000'de Rusça da resmî dil olarak kabul edilmiştir. Kırgızlar yine Rusya'nın etkisiyle Kiril alfabesini kullanmaktadır. Ancak Türkiye ile Kırgızistan arasında imzalanan Eğitim, Kültür ve Bilimsel Alanlarda İşbirliği Anlaşması (Bişkek, 3 Mart 1992) çerçevesinde Latin alfabesine geçiş çalışmaları yapılmaktadır. Etnik grupların çeşitliliğinin tabii sonucu olarak Kırgızistan'da dinî inanışlarda da çeşitlilik görülür. Nüfusun çoğunluğunu oluşturan Kırgızlar, Özbekler ve Uygurlar Sünnî-Hanefî müslüman, Ruslar ve Ukraynalılar ise hıristiyandır (Ortodoks).

Kırgızistan'da tarım yoğun olarak Fergana havzası ile vadi tabanlarının genişlediği alanlarda yapılmaktadır. Ülke arazisinin ancak % 7'si tarıma elverişlidir. Tarım arazisinin büyük kesimi tahıl (buğday, arpa, mısır) ve yem bitkilerine ayrılmıştır. Sulamanın düzenli yapılabildiği yerlerde başta pamuk, tütün, şeker pancarı olmak üzere çeşitli endüstri bitkileri ve sebze, meyve yetiştirilmektedir. 8 milyon hektarı bulan doğal otlaklarda 11 milyona yakın küçükbaş, 1,1 milyon büyükbaş hayvan ve çiftliklerde 400.000 kadar domuz beslenir. Kırgızistan'ın soylu atları ünlüdür. İpek böcekçiliği önemli ve yaygın bir uğraştır. Kümes hayvancılığı, arıcılık, nehir ve göl balıkçılığının da ekonomiye katkıları vardır. Çalışan nüfusun yarısına yakını geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlar. Tarımın genel ekonomiye katkı payı % 40 kadardır. Tarımsal gelirlerin 2/3'ü hayvancılıktan sağlanır.

Ülke ekonomisinde elektrik enerjisinin önemli payı vardır. Elektriğin % 77'si akarsulardan üretilir; özellikle Narin nehri üzerinde pek çok santral bulunmakta, ayrıca yenilerinin yapımı planlanmaktadır. Üretilen enerjinin büyük kısmı Özbekistan, Kazakistan ve Tacikistan'a satılır. Yeraltı kaynakları bakımından çok zengin olan ülkede 100'den fazla maden çeşidi bulunmaktadır. Bunların başında 5 milyar tondan fazla rezervle kömür gelir ve Orta Asya'daki kömür yataklarının yaklaşık yarısını teşkil eder. Diğer önemli yeraltı zenginlikleri petrol, doğal gaz, cıva, antimuan, altın, bakır, demir, volfram, uranyum ve tuzdur. Ülkede pek çok termal ve maden suyu kaynağı bulunmaktadır. Tarıma dayalı sanayi kollarının başında gıda sektörü yer almaktadır; özellikle konservecilikte önemli gelişmeler olmuştur. Oş yöresi tarihî çağlardan beri ipekli kumaş dokumacılığı ile ünlüdür. Ülkenin çeşitli yörelerinde ondan fazla tekstil fabrikasıyla birçoğu Bişkek ve Oş'ta bulunan kürk, konfeksiyon, deri eşya ve ayakkabı atölyeleri faaliyet göstermektedir. Ayrıca elektronik eşya, makine yapımı ve metalürji alanlarına yönelik sanayi kolları da vardır. Tarım ve yeraltı zenginliklerinin fazlalığına ve enerji üretiminin yeterliliğine karşılık sanayi, sermaye azlığı yüzünden gelişen teknolojiye ayak uyduramamak ve yedek parça bakımından Rusya'ya bağımlı olmak gibi sorunlarla karşı karşıyadır.

Arazinin dağlık oluşu sebebiyle temel ulaşım karayollarından ve de büyük güçlüklerle sağlanır. Karayollarının uzunluğu 20.000 kilometreye yakındır ve yolcu taşımacılığının % 87'si, yük taşımacılığının % 94'ü karayoluyla yapılır. Rus demiryolu ağının uzantısı olan demiryollarının uzunluğu ise sadece 340 kilometredir. Isık Göl çevresindeki yerleşim birimleri arasında ulaşım için gemilerden yararlanılır. Bişkek ve Oş'ta uluslararası trafiğe açık havaalanları bulunmakta ve Türkiye-Kırgızistan arasında da tarifeli uçuşlar yapılmaktadır. Kirlenmemiş ilginç tabiatı, özgün kültürel yapısı, misafirperver halkı, dağcılık, kayak, kanoculuk, avcılık (daha çok "berkut" adı verilen şahinle avcılık), at sporları ve özellikle Isık Göl, Oş, Celâlâbâd, Bişkek çevresindeki modern otel, dinlenme tesisi ve kaplıcalarıyla Kırgızistan turizm potansiyeli yüksek bir ülkedir. Ancak gelen turist sayısı henüz sahip bu-

Kırgızistan'ın başşehri Bişkek'ten bir görünüş

lunulan turizm imkânlarıyla orantılı değildir.

Coğrafî yakınlık, dil engelinin olmayışı ve alt yapı uygunluğu gibi sebeplerle dış ticarette en büyük payı (% 75) eskiden bağlı olduğu Sovyetler Birliği'nin devamı niteliğindeki Bağımsız Devletler Topluluğu almaktadır. İhracat kalemlerini başta elektrik enerjisi olmak üzere tarım ve hayvancılık ürünleri (tütün, pamuk, yün, ham deri vb.), çeşitli ham maddeler (antimuan, cıva, demir vb.), kömür, ipekli dokuma ve diğer tekstil ürünleri; ithalât kalemlerini ise buğday, petrol ürünleri, şeker, tıbbî malzeme, ziraat makineleri ve çeşitli mâmul maddeler oluşturmaktadır. Kırgızistan ile Türkiye arasındaki ticarî ilişkiler 24 Mayıs 1991'de imzalanan Ekonomik ve Ticarî İşbirliğine Dair Protokol çerçevesinde giderek gelişmektedir. Türkiye'ye yün, deri, tekstil ürünleriyle çeşitli maden filizleri satılırken Türkiye'den motorlu taşıt, mâmul maddeler, şeker ve konfeksiyon ürünleri gibi mallar alınmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

J.-P. Roux, *l'Islam en Asie*, Paris 1958, s. 76-78; A. Bennigsen – S. E. Wimbush, *Muslims of the Soviet Empire*, London 1985, s. 73-85; D. T. Twining, *The New Eurasia: A Guide to the Republics of the Former Soviet Union*, London 1993, s. 156-161; R. Pomfret, *The Economies of Central Asia*, Princeton-New Jersey 1995, s. 106-118; Shirin Akiner, *Sovyet Müslümanları* (trc. Tufan Buzpınar – Ahmet Mutu), İstanbul 1995, s. 279-288; *Kırgızistan Ülke Raporu* (TC Dışişleri Bakanlığı Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı, TİKA), Ankara 1996; J. Lawton, *The Turks of Eurasia Tica*, Ankara 1996, s. 84-107; Ramazan Özey, *Tabiat, İnsan ve İktisadı ile Türk Dünyası*, İstanbul 1996, s. 119-129; a.mlf., *Dünya Platformunda Türk Dünyası*, Konya 1997, s. 199-211; Mehmet Saray, *Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi*, Ankara 1996, s. 189-194; Ali Yiğit, *Türk Ülkeleri ve Türklerin Yaşadıkları Bölgelerin Coğrafyası*, Elazığ 1996, s. 111-119.

ERDOĞAN AKKAN

II. TARİH

Çin kaynaklarından edinilen bilgilere göre en eski Türk kabilelerinden olan Kırgızlar ilk devletlerini Ki-Ku, Kien-Kun veya Gen-gün, Gegun adıyla bugünkü Kırgızistan'ın doğusunda ve kuzeydoğusunda milâttan önce II. yüzyılda kurmuşlardır. Bir süre sonra bu devletin yıkıldığı ve Kırgızlar'ın Hun İmparatorluğu yönetimine girdiği anlaşılmaktadır. Hunlar'ın zayıflaması üzerine Baykal gölünden Tibet'e kadar uzanan sahada Hakas Devleti'ni kuran Kırgızlar, VI. yüzyılın ikinci yarısında Göktürk Devleti'nin idaresi altına girdiler. Ancak Göktürkler'in duraklama devrinde biraz serbestlik kazanınca müstakil hareket edip Çin'le ikili ilişkiler kurdularsa da bir süre sonra tekrar Göktürk Devleti'ne bağlandılar. Göktürk kitâbelerinden edinilen bilgilere göre Yukarı Yenisey'de Kögmen dağlarının kuzeyinde oturan Kırgızlar Göktürk hâkimiyetini kolay kabul etmemişler, Göktürkler'i epeyce uğraştırmışlardı. Kırgızlar, Göktürkler zamanında ticaret sayesinde zenginleştiler ve onların zayıflamasının ardından Uygurlar'ın hâkimiyetini benimsediler (758). Fakat Uygur Devleti'nin ağır vergi talebinden dolayı zor durumda kaldıklarından ayaklanarak Uygurlar'ın kuzeydeki topraklarını ele geçirdiler.

Şamanlığı kabul eden Kırgızlar arasında İslâmiyet, II. (VIII.) yüzyılda Fergana'da gerçekleştirilen fetihler sırasında yayılmaya başladı. Önce Fergana havzasında yaşayan Kırgızlar, daha sonraki asırlarda özellikle Karahanlı hâkimiyeti sırasında ülkenin merkezinde ve kuzeyindeki Kırgızlar'ın bir kısmı İslâm'a girdi. XI. (XVII.) yüzyıldan itibaren tasavvufun etkisiyle Kırgızlar arasında İslâmiyet hızla yayıldı. Müslüman Kırgızlar Hanefî mezhebine mensuptur.

840'ta Moğolistan'ın kuzeyinde Ötüken bölgesinde kurulan bu ikinci Kırgız Devleti zamanında Kırgız Türkleri hayvancılık ve ziraatla uğraşırlar, altın ve demir işlerlerdi. Başlıca ihracat maddeleri miskti. Çin'e hâkim olan Liao sülâlesi zamanında 920'lerde Çin orduları Türk ülkelerini ve Moğolistan'ı işgal ederken bu saldırılardan Kırgızlar da etkilendi. Büyük bir kısmı daha batıya bugünkü Kırgızistan'a doğru çekildi. Karahanlılar'a bağlı olan Kırgızlar'ın ülkesi Karahıtaylar'ın istilâsına uğradı. XIII. yüzyılın başlarında Cengiz Han tarafından kurulan imparatorluğun Çağatay ulusuna katıldılar. Bir ara Moğol hâkimiyetine karşı ayaklandılarsa da ayaklanma 1217'de kanlı bir şekilde bastırıldı. Ancak Oyratlar'la birlikte başlattıkları ikinci isyan sonunda yeniden istiklâllerine kavuştular (1399). Fakat bu bağımsızlık da uzun sürmedi; Timur, Kırgızistan topraklarını kurduğu imparatorluğa dahil etti. Bu arada Moğol kabilelerinin sürekli saldırıları Kırgızlar'ı çok zor durumda bıraktı, hatta bazı Kırgızlar, Kazakistan bozkırlarına çekilerek onlarla iç içe yaşamaya başladı ve bu yüzden kendilerine Kazak-Kırgızlar adı verildi. Kazak-Kırgızlar'dan ayrılması için esas Kırgızlar Kara Kırgızlar diye anılmıştır.

XVII. yüzyıl ortalarına kadar Kazak Türkleri ile birlikte yaşayan bu Kırgızlar Moğol kabilelerinin doğudan, Ruslar'ın kuzeyden tehdidine mâruz kaldı. Kazan, Astrahan ve Başkırdistan'ı işgal eden Ruslar, Kazakistan'a doğru ilerledikleri gibi Moğolistan'da uzunca bir süredir huzursuzluk içinde bulunan Kalmuklar da hızlı bir şekilde Kırgız ve Kazak bozkırlarını işgal ettiler. Kalmuklar'ın yağma ve işgali karşısında halkın itirazına rağmen Küçük Orda Hanı Ebülhayr Ruslar'dan yardım istedi. 1730'larda Kazakistan'a giren Ruslar, Kazak topraklarının en verimli bölgelerini işgal ederek buralara Rus göçmenlerini yerleştirdiler. Bu sırada bazı Kırgız boyları da Kazaklar'la birlikte Ruslar'a esir düştüler. 1848 ve 1856 yıllarında Ruslar Kazakistan'ın tamamını, Kırgızistan'ın ise kuzeybatı bölgelerini işgal ettiler.

Diğer bölgelerdeki Kırgız Türkleri, Buhara ve Hîve devletlerinin mücadelesinden bıkan bir grup Türk halkı tarafından 1700 yılında Fergana vadisinde kurulan Hokand Hanlığı'nın hâkimiyetine girmişlerdi. Bu hanlığın halkının çoğunluğunu kendileri teşkil ettiğinden çok geçmeden Hokand'ın idaresi Kırgız Türkleri'nin eline geçti. Böylece Hokand Hanlığı, Kırgız nüfusu ağırlıklı bir devlet haline geldi. Kısa sürede güçlenen Hokand Devleti, XVIII. yüzyılın ortalarında Çin'in istilâsına uğradıysa da bir süre sonra yeniden toparlandı. Ancak Yenisey yöresinin İli vadisindeki Kırgızlar bir daha Kırgızistan'a dönemeyerek Kazak ve Altay Türkleri ile birlikte Çin idaresinde kaldılar.

Kırgızlar için asıl tehlike XIX. yüzyılda Ruslar'ın Hokand Hanlığı'nı istilâsıyla başladı. Ruslar, Orta Asya Türk ülkelerini işgalden sonra Taşkent merkez olmak üzere bir Türkistan genel valiliği kurmuşlardı. Bu valiliğe bağlı yerlerden biri de Hokand (Fergana) idi. Ruslar'a karşı ayaklanan Hokandlılar yenildilerse de Kırgızlar'ın mücadelesi Altay bölgesinde devam etti. Kurbancan Datha adında bir kadın kahramanın önderliğinde yürütülen Altay isyanı yıllarca sürdü. Sonunda Kurbancan Datha'nın ömrünün sonuna kadar ülkesinin başında kalması şartıyla Rusya ile anlaşan Kırgızlar, Rus hâkimiyetini kabul etmek zorunda kaldılar. Fakat Rus baskısından bıkan halk 1885'te tekrar isyan etti. Oş şehrinde başlayan isyan kısa sürede yayılarak millî bir karaktere büründü. 1898'de Andican kasabası halkı ayaklandı. İşgalcileri zor durumda